

**tammi
horisontti**

**Willy
Kyrklund**

Polyfemoksen muodonmuutos

polyfemoksen
muodonmuutos

horisontti

1. rochefort • vuosisatamme lapset
2. aksjonov • matkalippu tähtiin
3. haldeman • auringon kiertolainen
4. kihlman • sininen äiti
5. enzensberger • matka jonnekin
6. kihlman • madeleine
7. rossi • kolmas maailma
8. kluge • taistelukuvaus
9. kyrklund • polyfemoksen muodonmuutos

WILLY KYRKLUND

polyfemoksen
muodonmuutos

suomentanut
brita polttila

horisontti • tammi

ruotsinkielinen alkuteos
polyfem förvandlad
ilместyi 1964

Näköispainos ntamo 2012

ISBN 978-952-215-260-2

Valmistaja:

BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

www.ntamo.net

© 1964 Willy Kyrklund

Helsinki 1966, KK:n kirjapaino

Kaikki sanat, kun toiminta puuttuu, ovat mielettömät ja tyhjät.

Polyfemos, sokaistu, istuu kalliollaan, tähyilee yli meren kivenjärkäle sylissään, odottaa Eiketään. Kaikki sanat, kun toiminta puuttuu, ovat mielettömät ja tyhjät.

Nimi Polyfemos merkitsee "se joka puhuu paljon" tai ehkä "se joka osaa paljon lauluja". Hän istuu jyrkällä kalliolla joka sinertää kaukana, hän itse, osa kalliota, sinertää. Hän istuu ja tähyilee kohisevaan usvaan, odottaa Eikenenkään paluuta, vihdoinkin, tälle rannikolle. Hän odottaa että vihdoinkin tulisi oikea tuuli, että myrsky, makea kuin hunaja, jälleen heittäisi eksyneen näitä samoja kallioita vasten.

Hän odottaa Eiketään ja hänen huulensa mumisevat tuuleen. Hän puhuu itsekseen, tuuli vie sanat suusta, ehkä hän laulaa. Kaikki sanat, kun toiminta puuttuu, ovat mielettömät ja tyhjät.

Kenties hänelle annettiin nimi Polyfemos vasta myöhemmin, kenties hänen nimensä alunperin oli jokin muu, ehkä hänen nimensä alunperin oli Kivi tai Rauta tai Ahjo. Rakentajana hänet tunnettiin, ja seppänä. Ja hän oli väkevä.

Se mitä hänestä tiedetään on kuten tunnettua tämä: että hän kerran kauan sitten sai tyhmään kalloonsa... no, onhan tapana sanoa "sydän" silloin kun on rakkaudesta kysymys, että hän sai mielettömään sydämeensä tunteen, jota ei käynyt hävittäminen vaan joka tuli yhä voimakkaammaksi, ja valtasi hänet kokonaan ja koski toista olentoa, erästä merenneitoa nimeltään Galateia. Sinänsähän olisi hyvin saattanut sopia että kyklooppi ja nereidi, voima ja pehmeys, hehku ja sulous, tuli ja vaahto. Mutta tämä Galateia karikkaisine sinisine katseineen pyöreine jäsenineen vihreine silmineen ja pehmeine jäsenineen, tämä pieni lörpöttelevä nereidi pitkin vaaleine hiuksineen ja violetteine silmineen, tämä pieni laineenläikkyvä puolijumalatar apoavoimine merenharmaine silmineen, Galateia syvine hämyisine katseineen, kohoavine povineen ja keinuvine jäsenineen, hän, kuten tunnettua makasi mielummin toisen miehen kanssa — tällä, tietyllä Akiilla, lellipojalla ja pas-kiaisella, oli niin erinomainen plastiikka, väitti Galateia. Silloin Polyfemos iski Akiin hengiltä.

Tämän tapahtuman jälkeen hän tuli omituiseksi, muutti länteen ja eli erakkona. Hänen ihmisarkuutensa ilmeni sillä tavoin, että hän viskeli vierailijoita ja uteliaita pikkukivillä ja kivenjärkäleillä. Hän lankesi juoppotteluun, löi laimin oman persoonansa ja asui luolassa. Tässä tilassa löysi hänet Odysseus.

Lampaanlavan ja viinin välissä tämä notorinen suurvalehtelija on kertonut miten asian laita oikein oli,

röyhtäileville päivällisvieraille hän on kertonut kuinka hän selvitti tilanteen. Tuo monineuvo.

Polyfemos mumisee tuuleen. Vaeltaa rantaa pitkin kivenjärkäle rintaansa vasten, odottaa Eiketään.

Oi Zeus, jos sinä tahdot nähdä jonkun jota on petetty, niin katso minua! Oi ihmiset, jos te tahdotte nähdä jonkun jota on petetty, niin tulkaa katsomaan minua! Oi jumalat, jos te tahdotte tarkkailla — sillä tehän osaatte tarkkailla — jos te tahdotte tarkkailla minua jota on petetty, niin tarkkaillkaa minua!

Hirvittävä näky. Minä olen jättiläinen. Minä kylvän meren täyteen kivenjärkäleitä. Sinä. Käy päälle vaan! Käy päälle! Minä en murskaa sinua. Minä en murskaa sinua ennen kuin se miellyttää minua. Minun hyväluontoisuuteni on sananpartena Sisiliasta Ithakaan. Missä sinä olet? Vaahto pimentää katseeni. Sinipunaisen meren vaahto. Missä on minun viholliseni? Minä olen väkevä, minä olen jättiläinen, minä olen villi. Mutta rotta on hyökännyt kimppuuni. Auta minua Poseidon, tukekaa minua jumalat, kiirehtikää, rotta on hyökännyt kimppuuni. On aika.

Vaahtoa sinipunaisella merellä. Kaikki sanat, kun toiminta puuttuu, ovat mielettömät ja tyhjat.

Rauta kalkkaa alasimella, yksinään ja punahehkuisena. Kallioden juuret pureutuvat vuoreen, yhä syvemmälle. Tuhka mereltä pimentää katseeni ja minun raivoni on vasta alussaan.

Pieni rotta nimitti itseään Eikeneksikään ja niitti

yleistä suosiota, koska se oli sanaleikki. Mutta minä sanon että minä olen Joku Muu eikä se ole sanaleikki enkä minä odota mitään tunnustusta.

Rauta kalkkaa alasimella, kallion juuret porautuvat syvemmälle, rotta varastaa lampun sydämen. Meri virtaa jatkuvasti länteen, pilvet lentävät jatkuvasti etelään, rotta laulaa voitonlauluaan. Aurinko polttaa kahlein, iho hyväilee nahkahihnoin, rotta laulaa jatkuvasti voitonlauluaan, tosin kimakammin. Minun vihani on vasta alussaan.

Käy päälle! Käy päälle vaan! Minä hapuilen kalliolta sanoja, mutta löydän pelkkiä sanoja.

Minä voisin kertoa teille tapahtuma tapahtumalta miten kaikki kävi, mitä ensin tapahtui ja mitä sitten tapahtui, mistä kaikki johtui ja miten asian laita oli, jos tahtoisin selittää, jos viitsisin selittää, jos minulla olisi joku jolle selittää, ja te ymmärtäisitte muutta mutkitta. Se on varmaa. Te ymmärtäisitte ilman mitään vaikeuksia. Minä itse en voi ymmärtää. Minä jyskytän vuotta päätäni vasten, mutta en voi ymmärtää. Tähän te sanotte, että minä olen tyhmä.

Minua sanotaan Polyfemokseksi, suulaaksi, mutta minä en puhu kenellekään. Kullakin on omansa. Kallio kei-
nuttaa hentoa lastaan, jumala ampuu nuoliaan. Maa syleilee ihmisiä, ihmiset syleilevät voittoaan. Kullakin on omansa, minun sanani on minun.

Kyklooppi istuu näköpiirin rajalla, jättiläismäisenä, sinertäen kuin kallio. Aika ajoin hän keinuu puolelta

polyfemoksen muodonmuutos

'Polyfemoksen muodonmuutoksessa' Willy Kyrklund on luonut epäperinteellisen, täysin oman muotonsa proosarunoutta. Hänen tekstinsä koostuu muistikuvista, sirpaleista jotka hohtavat erikoislaatuista valoa. Hän ottaa kuvansa ajan ja paikan vaihtuvilta tasoilta, ikivanhoista saduista ja myyteistä jotka asetetaan terävän ironisten nukkumalähiökuvausten rinnalle, muistikatkelmista jotka ovat yhtä kouraantuntuvia ja erikoisen muotoisia kuin rannalta poimitut kivet, elämyksistä joissa kuultaa aitouden terävyys ja tuska. Näiden eri elementtien välinen vuoropuhelu tekee 'Polyfemoksen muodonmuutoksesta' harvinaislaatuisen vapaan ja selkeän runoteoksen. Katkelmat elävät ja hengittävät, asettuvat toisiaan vastaan ja tukevat toisiaan, kunnes nerokas kuvio niiden taustalta selkenee. Se kuvaa ihmistä, hänen kärsimyksiään maailmassa, vääryyttä joka voittaa oikeuden, ihmisen toiveiden mahdottomuutta, rakkautta ja hätää. Sen näkymistä ja mietelmistä kasvaa esiin lohdutus, myötätunto kaikista valepuvuista vapaana.

'Polyfemoksen muodonmuutoksessa' vastaa myös Kyrklundin tyyli erinomaisesti muodon vapautuneisuutta: se on ilmavaa ja samalla luotettavaa, ironista ja läpikuultavan kirkasta.

